

Оксанич М. П.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

АСИНДЕТИЧНИЙ ГІПОТАКСИС У СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються формально-синтаксичні характеристики асиндетичного зв'язку та основні моделі порядку слів асиндетичного гіпотаксису у середньовісхньонімецькій мові.

Існує низка питань, які не дістали широкого висвітлення в мовознавчих працях, пов'язаних із проблемою визначення природи складного речення та його конституюнтів, зокрема складнопідрядного речення, поєданого асиндетичним зв'язком, що є актуальним для сучасної германістики. Отже, за мету дослідження автор ставить визначити формально-синтаксичні характеристики асиндетичного зв'язку та основні моделі порядку слів асиндетичного гіпотаксису у середньовісхньонімецькій мові.

Відомо, що традиційно поєднання частин складнопідрядних речень у середньовісхньонімецькій мові відбувається не лише відносними займенниками та сполучниками, але й асиндетичним зв'язком. Асиндетичний зв'язок у давньогерманській період його розвитку є відмінним від сучасної форми його репрезентації. Із зазначеного випливає необхідність докладного аналізу структурних характеристик підрядних речень, поєданих асиндетичним зв'язком.

У підрядних умовних реченнях в німецькій мові поєднання головної та підрядної частин відбувається двома шляхами: сполучниковими засобами та асиндетичним зв'язком. Модель складнопідрядних безсполучникових умовних речень з ініціальною позицією присудка виникла ще в давньовісхньонімецькій мові і продовжувала існувати у середньовісхньонімецькій та ранньовісхньонімецькій мовах. Порядок слів у підрядних умовних безсполучникових реченнях середньовісхньонімецької мови був вільним і характеризувався відносною варіативністю розташування його компонентів.

Підрядне означальне речення, яке є найдавнішим видом підрядності, зустрічається в найдавніших літературних пам'ятках давньовісхньонімецької мови. Але його форму в ці періоди не можна вважати встановленою. Навпаки, структура підрядного означального речення характеризується архаїчними формами, які засвідчують більш ранню стадію його розвитку і становлення із самостійного речення. До таких архаїзмів належить зворот аро коіпоі (апокойну), тобто асиндетичне співставлення двох речень, в яких наявний загальний компонент.

Безсполучниковість підрядних означальних речень була одним із варіантів відносного зв'язку в середньовісхньонімецькій період, очевидно, через нерозвиненості підрядних зв'язків, тому частини складного речення поєднувалися семантично. Вільний порядок слів у безсполучникових підрядних реченнях доводить, що в середньовісхньонімецькій період синтаксис ще не був остаточно сформований і знаходився на проміжній стадії свого розвитку. Також безсполучникові підрядні причинові та додаткові речення у досліджуваній період не характеризувалися чітко фіксованим порядком слів.

Отримані результати дають підстави погодитися з традиційною думкою, що в середньовісхньонімецькій період спостерігалася тенденція розвитку тих рис синтаксису, які притаманні сучасній німецькій мові. Разом із тим, синтаксис середньовісхньонімецької мови тривалий час характеризувався структурною варіативністю. Проведений комплексний аналіз дозволив уточнити також статус безсполучникових складнопідрядних речень у середньовісхньонімецькій період.

Ключові слова: асиндетичний зв'язок, немаркований гіпотаксис, порядок слів, поліфункціональність, підрядне речення.

Постановка проблеми. В останні десятиліття помітними є успіхи у вивченні проблем, пов'язаних із природою складного речення в діакронному аспекті. Постійний інтерес германістів до питань мовної еволюції, її причин та механізмів, до процесів граматикалізації й узуаліза-

ції мовних одиниць сприяє розв'язанню таких проблем історичного синтаксису як реконструкція праїндоевропейського речення та основних моделей порядку слів [2; 5; 14; 27; 33; 37; 38; 39; 40], типології синтаксичних структур, механізмів граматичних змін, синтаксичних універсалій

[1; 6, с. 12; 17; 34; 18], розвитку сполучників підрядності [6; 15; 18; 26; 31]. Разом із тим, існує низка питань, які не дістали широкого висвітлення в мовознавчих працях, пов'язаних із проблемою визначення природи складного речення та його конститuentів, зокрема складнопідрядного речення, поєднаного асиндетичним зв'язком, що є **актуальним** для сучасної германістики.

За мету статті автор ставить визначити формально-синтаксичні характеристики асиндетичного зв'язку та основні моделі порядку слів асиндетичного гіпотаксису в середньовісній німецькій мові.

Реалізація цієї мети передбачає вирішення таких завдань: 1) визначити місце й роль асиндетичного зв'язку в середньовісній німецькій мові; 2) проаналізувати особливості функціонування складнопідрядних речень, поєднаних асиндетично, в середньовісній німецькій мові; 3) визначити структурні особливості складнопідрядних безсполучникових речень у середньовісній німецькій мові; 4) проаналізувати характер варіювання порядку слів у підрядних реченнях в досліджуваній мові; 5) проаналізувати характер варіювання порядку слів у безсполучникових підрядних реченнях в досліджуваній мові.

Предметом аналізу є функціонування безсполучникових складнопідрядних речень у середньовісній німецькій мові.

Відомо, що традиційно поєднання частин складнопідрядних речень у середньовісній німецькій мові відбувається не лише відносними займенниками та сполучниками, але й асиндетичним зв'язком [5, с. 90; 36, с. 233]. Асиндетичний зв'язок, який притаманний усім давньогерманським мовам, є поєднанням дієслівних фраз або реченнєвих утворень, в якому одне з них логічно підпорядковане іншому при відсутності будь-якого формального маркера цього зв'язку (немаркований гіпотаксис) [6, с. 219, 224].

В. М. Ярцева звертала увагу на те, що раннім германським мовам властиве асиндетичне зіставлення двох речень. Попри багату систему субординативних сполучників нерозвиненість підрядних зв'язків була ще настільки великою, що майже будь-які логічні зв'язки між двома реченнями могли виражатися їхнім простим зіставленням [34, с. 6]. Слід також зважити на те, що асиндетичний зв'язок у давньогерманській мові його розвитку є якісно відмінним від сучасної форми його репрезентації [6, с. 230]. Із зазначеного вище випливає необхідність докладного аналізу структурних характеристик підрядних речень, поєднаних асиндетичним зв'язком.

Підрядні умовні речення в німецькій мові викликають значний інтерес у дослідників, оскільки поєднання головної та підрядної частин відбувається двома шляхами: сполучниковими засобами та асиндетичним зв'язком. Модель складнопідрядних безсполучникових умовних речень з ініціальною позицією присудка виникла ще в давньовісній німецькій мові і продовжувала існувати в середньовісній німецькій і ранньовісній німецькій мовах, наприклад у ранньовісній німецькій: *Het ich in meiner jugent soliche ler gehört, ich wölt mein leben anders angestellt haben*. «Якби я у молодості чув такі повчання, я б по-іншому влаштував своє життя» [36, с. 233].

Порівняємо приклади:

1) *Het er daz swert enhende so wær ez Hagenen tot* (Nibelungenlied, 0995,3). «Якби він мав у руках свій меч, то це була б смерть Хагена».

2) *Getorste si in chvssen div frowe tæte daz* (Nibelungenlied, 0568, 2). «Якби вона хотіла його поцілувати, вона б це охоче зробила».

Приклади 1) і 2) демонструють поєднання двох частин складнопідрядного речення умовно асиндетичним зв'язком. У прикладі 1) присудок *het* займає ініціальну позицію в підрядному реченні. Підмет *er* займає постпозицію щодо присудка *het*, розташовуючись з останнім контактено. У поданому прикладі структура речення з ініціальною позицією присудка тяжіє до норм сучасної німецької мови. Проте у прикладі 2) складений присудок *getorste chvssen* утворює рамкову конструкцію. При цьому змінювана частина присудка займає ініціальну позицію в підрядному реченні, незмінювана – фінальну, що також не суперечить нормам сучасної німецької мови. Підмет *si* розташований у постпозиції до змінюваної частини присудка *getorste*. Автор інтерпретує речення 1) і 2) як поєднання залежного і головного речень безсполучниковим (асиндетичним зв'язком).

У творі «Пісня про Нібелунгів» виявлено 43,3% безсполучникових умовних речень із загальної кількості (104) проаналізованих одиниць.

3) *Der sin mit helfe pflæge er wrde noch gesvnt* (Nibelungenlied, 2068, 2). «Якби його добре доглядали, він би був ще здоровим». У наведеному прикладі 3) дві частини складнопідрядного умовного речення поєднані асиндетичним зв'язком, де підрядне речення розташоване у препозиції до головного. Вжитий у прикладі 3) присудок *sin* займає медіальну позицію в підрядному реченні, що не відповідає структурі сучасного складнопідрядного безсполучникового умовного речення. Наведений приклад дає підстави припустити, що поря-

док слів у підрядних умовних безсполучникових реченнях був вільним і характеризувався відносною варіативністю розташування його компонентів. Кількість сполучникових і безсполучникових підрядних умовних речень у творі «Пісня про Нібелунгів» співвідноситься як 56,7% і 43,3%.

Незважаючи на досить розвинену систему складнопідрядного речення у середньовісній німецькій мові, відбувався подальший розвиток моделей складнопідрядних речень, зокрема підрядних речень умови, частини яких поєднувалися асиндетичним зв'язком, про що свідчать отримані результати.

Підрядне означальне речення, яке є найдавнішим видом підрядності, зустрічається у найдавніших літературних пам'ятках давньовісній німецькій мові. Але його форму в ці періоди, як вважає Строева-Сокольська [31, с. 84], не можна вважати встановленою. Навпаки, структура підрядного означального речення характеризується архаїчними формами, які засвідчують більш ранню стадію його розвитку і становлення із самостійного речення. До таких архаїзмів належить зворот *apo koinou* (апокойну), тобто асиндетичне співставлення двох речень, в яких наявний загальний член.

Якщо загальним членом речення є іменник або займенник, то друге речення є асиндетично приєднаним до першого. Конструкція *apo koinou* (апокойну) є типовою для давньовісній німецької та середньовісній німецької мов [31, с. 84]. Проте О. Бегагель не знаходить прикладів поєднання двох речень через зворот *apo koinou* у давньовісній німецькій і середньовісній німецькій мовах [35]. Натомість В. М. Ярцева зазначає, що конструкція *apo koinou* (апокойну) зовсім не характерна для давньовісній німецької мови. Її поширення припадає на середньовісній німецькій період, коли активно розвиваються підрядні зв'язки [34, с. 9]. На підтвердження зазначених положень автор статті аналізує приклад 4):

4) *Do gie an div venster vil manic schoniv meit si warten vf die straze riten man do vant vil der hochgemvten in der Burgonden lant (Nibelungenlied, 0244, 2-0244,4). «Ось підійшла до вікна гарна дівчина і дивилася на вулицю, по якій у країну Бургундію їхав верхи її любий»¹. У прикладі 4) слово *die straze* є загальним для обох частин складнопідрядного речення. Підрядний зв'язок підтримується асиндетичним приєднанням підрядного речення до головного. Складений присудок *riten**

vant займає медіальну позицію у підрядному означальному реченні, розташовуючись контактено з підметом *man*. Результати дослідження пам'ятки середньовісній німецького періоду «Пісня про Нібелунгів» демонструють 8,06% речень із конструкцією *apo koinou* (апокойну), це дає підстави стверджувати, що конструкція *apo koinou* (апокойну) була нетиповим явищем для середньовісній німецької мови у складнопідрядних означальних реченнях з асиндетичним зв'язком.

З подібним зворотом можна порівняти відносне речення, яке не має сполученого слова у головному реченні, причому відносний займенник підрядного речення може вважатися елементом головного речення [Строева-Сокольська, 1940, 84]. Автор аналізує приклад 5):

5) *Da was vil manic man do man den edeln frowen mit vlize dienen began (Nibelungenlied, 0717, 3-0717, 4). «Це був чоловік, який старанно почав служити гарним жінкам». У прикладі 5) словосполучення *manic man* (займенник-іменник) є загальним для обох частин складнопідрядного речення, а відносний займенник *den* є спільним елементом головного і підрядного речень. Підрядне означальне речення у постпозиції до головного є асиндетично приєднаним до головного. Присудок підрядного речення *dienen began* займає фінальну позицію. Така структура підрядного означального речення з фінальною позицією присудка тяжіє до структури сучасного підрядного означального речення.*

Як зазначалося вище, підрядним означальним реченням у середньовісній німецькій мові була притаманна безсполучниковість, а безсполучниковим підрядним означальним реченням була притаманна як фінальна позиція присудка б), так і медіальна 7).

6) *Allez daz der gabe von in da wart genomen in ir deheines hende wær ir niht bechomen (Nibelungenlied, 1743, 1-1743, 2). «З усіх багатих дарунків, які вони тут взяли, в її руки не потрапило ані дрібнички».*

7) *Daz sach der kunic Ezele do was im leide genvoc (Nibelungenlied, 2432, 4). «Це побачив король Етцель, в якого було велике горе».*

Приклади 6-7) експлікують варіативність порядку слів середньовісній німецької мови. Так, приклад 6) демонструє фінальну, а приклад 7) – медіальну позицію присудка.

Результати аналізу фактичного матеріалу показують, що переважна більшість безсполучникових підрядних означальних речень мала фінальну позицію присудка, що становить 21 одиницю

¹ Переклад прикладів із середньовісній німецької мови здійснений автором.

(91,3%). Підрядні безсполучникові означальні речення з медіальною позицією трапляються в досліджуваній пам'ятці поодинокі і становлять лише 2 одиниці (8,7%) із загальної кількості 23 досліджуваних одиниць.

Аналізуючи отримані результати, автор припускає, що безсполучниковість підрядних означальних речень була одним із варіантів відносного зв'язку у середньовісній німецькій мові, очевидно, через нерозвиненість підрядних зв'язків, тому частини складного речення поєднувалися семантично. Вільний порядок слів у безсполучникових підрядних реченнях доводить, що в середньовісній німецькій мові синтаксис ще не був остаточно сформований і знаходився на проміжній стадії свого розвитку.

Як свідчить матеріал цього дослідження, причинові підрядні безсполучникові речення типово вживаються у постпозиції щодо головного речення, як у прикладі 8), так і у препозиції до нього, як у прикладі 9):

8) Er vragte waz ir wære weinende er si vant (Nibelungenlied, 0872, 1). «Він спитав, що знею, тому що він бачив її сльози».

9) *Helche* div getriwe was im innekliehen holt (Nibelungenlied, 1796, 4). «Оскільки він виявляв свою вірність, я був від усього серця йому вдячний».

У прикладі 8) підрядне причинове речення розташовується в постпозиції щодо головного речення. Присудок підрядного речення *vant* розташовується у фінальній позиції. Приклад 9) суттєво відрізняється за структурою від прикладу 8). По-перше, підрядне речення у 9) розташовується у препозиції щодо головного, по-друге, присудок підрядного речення *helche* займає ініціальну позицію.

У зв'язку з цим автор зазначає, що безсполучникові підрядні причинові речення у досліджуваній мові не характеризувалися чітко фіксованим порядком слів, так само як і підрядні причинові речення, марковані сполучниками. Поєднуючи в своїй структурі як риси прямого порядку слів, так і риси структури підрядних речень із фінальною позицією присудка, можна припустити, що безсполучникові причинові речення були як складними сурядними реченнями, так і підрядними реченнями, в яких простежувалася залежність підрядного речення від головного.

Це дослідження виявило 8 безсполучникових підрядних причинових речень у досліджуваній пам'ятці із загальної кількості 55 одиниць, що становить 14,54%. При цьому у препозиції розташовано 2 одиниці (25%), а у постпозиції – 6 одиниць (75%). Результати аналізу цього матеріалу

свідчать, що переважна більшість підрядних причинових речень були у середньовісній німецькій мові сполучниковими.

Варто зазначити, що у середньовісній німецькій мові ще не сформувалася чітка межа розмежування сурядного та підрядного зв'язків. Отже, визначити підрядність речення лише за порядком слів було не можливо. Г. Пауль зазначав, що в середньовісній німецькій мові логічна залежність одного речення від іншого траплялася частіше, ніж у нововісній німецькій мові [37, с. 142]. Порівняємо:

10) *Sigelint* div *riche nach alten siten pflac durch ir kindes liebe geben rotez golt* (Nibelungenlied 0039, 2-0039, 3). «Багата Зігелінд дотримувалася старих звичаїв, (що) віддала синові червоне золото». Приклад 10) доводить існування безсполучникових підрядних додаткових речень у середньовісній німецькій мові. Підрядне речення розташовується в постпозиції щодо головного речення. Присудок *geben* розташований у медіальній позиції підрядного речення, проте спостерігається відсутність підмета. Автор припускає, що ця конструкція за своєю структурою відтворює інфінітивний зворот, але з порушенням дієслівної рамки, оскільки присудок займає не фінальну позицію в реченні.

Автором було зафіксовано випадки прямого порядку слів у безсполучникових додаткових реченнях. Г. Пауль стверджував, що у середньовісній німецькій мові існувало багато підрядних речень із логічною підрядністю, які за своєю структурою були схожі на головні речення [37, с. 142], як у прикладі 11):

11) *So mvse man von schulden Sivride iehn er ware ein der beste der ie vf ors gesaz* (Nibelungenlied, 0730, 2-0730, 3). «Все ж таки шляхетному лицареві слід визнати, що він був найкращим, хто сидів на коні». Приклад 11) – це постпозиційне безсполучникове підрядне додаткове речення, в якому присудок *ware* розташовується на другому місці після підмета *er*, який займає ініціальну позицію в підрядному додатковому реченні. Розташування підмета *er* та присудка *ware* демонструє прямий порядок слів.

Така структура відображає структуру простого розповідного речення сучасної німецької мови з прямим порядком розташування її компонентів, а отже і притаманна сурядному реченню сучасної німецької мови. Порівнюючи приклади 10-11), можна побачити дві структури підрядного безсполучникового речення в досліджуваній пам'ятці.

Приклад 10) демонструє позицію присудка, яка не притаманна безсполучниковому додатковому реченню сучасної німецької мови. Це дає підстави стверджувати, що безсполучникові речення у середньовіснійнімецькій період характеризувалися вільним розташуванням компонентів. Приклад 11) цілком відображає фіксовану позицію членів безсполучникового підрядного речення з медіальною позицією присудка в контактному розташуванні з підметом, який знаходиться в ініціальнойній позиції підрядного речення.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виявити безсполучникові підрядні додаткові речення з фінальною позицією присудка, як у прикладі 12):

12) *Sone wil ichz niht versprechen ichn welle ivch lazen leben (Nibelungenlied, 2160, 2).* «Я не можу вам обіцяти, що я вас залишу живими». У прикладі 12) підрядне додаткове безсполучникове речення розташоване у постпозиції щодо головного речення. В структурі підрядного речення підмет *ichn* розташовується в ініціальнойній позиції підрядного речення, а присудок *lazen leben* займає фінальну позицію. Порядок слів у безсполучникових підрядних реченнях сучасної німецької мови передбачає для присудка другу позицію після підмета. Проте в прикладі 12) присудок *lazen leben* демонструє позицію, притаманну додатковим реченням із фінальною позицією присудка. Ці протиріччя викликані, на думку автора, недорозвиненою синтаксичною системою в середньовіснійнімецькій період, тому сурядні та підрядні зв'язки в цей час не були чітко окреслені, а порядок слів не слугував основним показником підрядності.

Спостерігаючи за структурою безсполучникових додаткових речень у досліджуваній період, автор помітив, що на синтаксичному рівні безсполучникові додаткові речення є сурядними конструкціями, які демонструють порядок слів простих незалежних розповідних речень. Проте все ще існують випадки вільного розташування компонентів, оскільки синтаксис середньовіснійнімецького періоду перебував у стадії становлення і все ще зберігав риси давньовіснійнімецького періоду. На семантичному рівні додаткові речення є підрядними утвореннями, оскільки демонструють залежність змісту підрядної частини від головної, що доводять приклади 10-11).

Отже, проведений аналіз засвідчує, що в досліджуваній період безсполучникові підрядні додат-

кові речення мали два типи розташування компонентів: з фінальною та медіальною позицією присудка. Кількісний аналіз безсполучникових додаткових підрядних речень у досліджуваній пам'ятці виявив 22 одиниці з медіальною позицією присудка (55%) та 18 одиниць з фінальною позицією присудка (45%). Підрахунки показують, що безсполучникові додаткові підрядні речення тяжіли до структури таких речень сучасної німецької мови. Отримані результати вказують на те, що у середньовіснійнімецькій період ще не сформувалася чітка межа між сурядним і підрядним зв'язком, визначати тип речення можна було лише за порядком розташування його членів.

Складнопідрядні додаткові речення з співставленням частин становлять нечисленну групу порівняно з підрядними реченнями, маркованими підрядними сполучниками. Корпус налічуваних одиниць становить 41 речення, що складає 6,07% із загальної кількості (676) проаналізованих одиниць. Отримані результати дають підстави припустити, що в досліджуваному творі безсполучникові складні конструкції не були розповсюдженими, а представляли залишкове (архаїчне) явище логічної підрядності з давньовіснійнімецького періоду, коли синтаксичні зв'язки між частинами складного цілого були не чітко окресленими.

Висновки і пропозиції. Загалом у середньовіснійнімецькій період ще не сформувалося чіткого розмежування сурядного та підрядного зв'язку. Отже, визначати підрядність речення лише за порядком слів було не можливо.

Отримані результати дають підстави погодитися з традиційною думкою, що в середньовіснійнімецькій період спостерігалася тенденція розвитку тих рис синтаксису, які притаманні сучасній німецькій мові. Разом із тим, синтаксис середньовіснійнімецької мови тривалий час характеризувався структурною варіативністю. Проведений комплексний аналіз дозволив уточнити й статус безсполучникових складнопідрядних речень у середньовіснійнімецькій період.

Проведений аналіз дозволив уточнити статус безсполучникових складнопідрядних речень і варіативність порядку слів останніх. Розроблені положення є **перспективними** для подальшого аналізу складних речень з іншими підрядними частинами в аспекті мови і мовлення.

Список літератури:

1. Адмони В. Г. Исторический синтаксис немецкого языка / В. Г. Адмони. М. : Высшая школа, 1963. 335 с.
2. Адмони В. Г. К проблеме порядка слов (замыкание предложения в немецком языке). / В. Г. Адмони. Изв. АН СССР, отд. яз. и лит. М., 1949. Т. 8, Вып. 4. С. 373.
3. Баранівська О. С. Складнопідрядні речення з підрядними означальними в сучасній польській мові : Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.03 / НАН України. Ін-т укр. мови. К., 2003. 20 с.
4. Бокова П. М. Темпоральні відношення в іспанському часовому складнопідрядному реченні / П. М. Бокова // Проблеми семантики слова, речення та тексту. Збірник наукових статей. Випуск 5 / Відп. ред. Корбозерова. К. : КДЛУ, 2001. Вип. 5. С. 9–15.
5. Бублик В. Н. Історія німецької мови : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Н. Бублик. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с.
6. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV – XIII ст.) : Монографія / І. Р. Буніятова. К. : Вид. Центр КНЛУ, 2003. 327 с.
7. Ванников Ю. В. Синтаксис речи и синтаксические особенности русской речи. / Ю. В. Ванников. М. : «Русский язык», 1978. 296 с.
8. Варшавская А. И. Смысловые отношения в структуре языка (на материале современного английского языка). Ленинград : Издательство Ленинградского университета, 1984. 135 с.
9. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. / І. Р. Вихованець. К. : Наукова думка, 1992.
10. Гульга Е. В. Теория сложноподчиненного предложения в современном немецком языке. / Е. В. Гульга. М. : Высшая школа, 1971. 274 с.
11. Гусар Н. І. Структура та функції абсолютної дієприкметникової конструкції в середньоанглійській мові. Автореферат дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний університет. / Н. І. Гусар. Київ, 2002. 19 с.
12. Гухман М. М., Семенюк Н. Н. История немецкого литературного языка. / М. М. Гухман, Н. Н. Семенюк. М. : Наука, 1983. 199 с.
13. Долгова О. В. Синтаксис как наука о построении речи : Учеб. пособие. / О. В. Долгова. М. : Высшая школа, 1980. 191 с.
14. Долинина И. Б. Системный анализ предложения (на материале английского языка). / И. Б. Долинина. Учебное пособие. М. : Высшая школа, 1977. 175 с.
15. Жирмунский В. М. История немецкого языка / В. М. Жирмунский. М. : Высшая школа, 1965. 408 с.
16. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. / Г. А. Золотова. М. : Наука, 1982. 367 с.
17. Ившин В. Д. Синтаксис речи современного английского языка. Смысловое чтение предложения : Учебник. / В. Д. Ившин. Ростов н/Дону : Феникс, 2002. 320 с.
18. Кацкова Т. А. Сложноподчиненное предложение с придаточным определительным в средневерхненемецком языке. Автореферат дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Ленинградский орден Ленина и орден Трудового Красного Знамени. Государственный университет им. А. А. Жданова. Ленинград, 1975. 18 с.
19. Кнабе Г. С. Ещё раз о двух путях развития сложного предложения // Вопросы языкознания. 1955. № 1. С. 108–116.
20. Корбозерова Н. М. Структурна інтеграція речення / Н. М. Корбозерова // Проблеми семантики слова, речення та тексту. Збірник наукових статей. Випуск 5 / Відп. ред. Корбозерова. К. : КДЛУ, 2001. Вип. 5 С. 105–107.
21. Корбозерова Н. М. Вязанкіна А. М. Динамізм структури речення. / Н. М. Корбозерова, А. М. Вязанкіна // Проблеми семантики слова, речення та тексту. Збірник наукових статей. Випуск 6 / Відп. ред. Корбозерова. К. : КДЛУ, 2001. Вип. 6. С. 115–117.
22. Куркина А. А. Сложные предложения с причинными отношениями в древневерхненемецком языке. Автореферат дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Министерство просвещения РСФСР. Ленинградский государственный педагогический институт имени А. И. Герцена. Л., 1966. 19 с.
23. Левицький В. В. Історія німецької мови. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. В. Левицький. Вінниця : Нова книга, 2007. 216 с.
24. Лешкова Н. В. Актуальне членування детермінантних складнопідрядних речень : Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2006. 20 с.
25. Мещанинов И. И. Части речи и члены предложения. / И. И. Мещанинов. Москва, Ленинград : Издательство АН СССР, 1945. 321 с.
26. Москальская О. И. Проблемы системного описания синтаксиса (на материале немецкого языка) / О. И. Москальская. М. : Высшая школа, 1974. 175 с.

27. Одри Ж. Индоевропейский язык: пер. с франц. Л. В. Иванова. / Ж. Одри // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXI: Новое в индоевропеистике. М. : Прогресс, 1988. С. 24–121.
28. Оксанич М. Функціонування сполучника *DAZ* у середньовісній німецькій мові // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2009. Випуск 81 (2). С. 107–111.
29. Семененко Г. М. Порядок слів як засіб синтаксичного зв'язку в складнопідрядному реченні / Г. М. Семененко // Проблеми семантики слова, речення та тексту. Збірник наукових статей. Випуск 5 / Відп. ред. Корбозерова. К. : КДЛУ, 2001. Вип. 5. С. 159–163.
30. Солганик Г. Я. Синтаксическая стилистика (Сложное синтаксическое целое). М. : Высшая школа, 1973. 214 с.
31. Строева-Сокольская Т. В. Развитие сложноподчиненного предложения в немецком языке / Т. В. Строева-Сокольская. Л. : Ленингр. гос. ун-т, 1940. 106 с.
32. Фефелова В. В. Складні речення з підрядними часу в сучасній французькій мові (структура, семантика, прагматика). Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.05 / В. В. Фефелова. Київ, 2006. 20 с.
33. Шубик С. А. Порядок слів в древньверхньонімецькому мові (Место глагола в повествовательном предложении) : Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 «Германские языки» / С. А. Шубик. Академия наук СССР. Ленинградское отделение института языкознания. Л., 1964. 20 с.
34. Ярцева В. Н. Развитие сложноподчиненного предложения в английском языке / В. Р. Ярцева. Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1940.
35. Behagel O. Deutsche Syntax. / O. Behagel. Bd. III. Heidelberg: Carl Winters Universitätsbuchhandlung, 1928. 322 s.
36. Moskalskaja O. I. Deutsche Sprachgeschichte / O. I. Moskalskaja. M. : Hochschule, 1977. 237 s.
37. Paul H. Deutsche Grammatik. / H. Paul. Halle : Niemeyer, 1954. Band III, Teil IV. 447 S.
38. Reis H. Über althochdeutsche Wortfolge / H. Reis // Zeitschrift für deutsche Philologie. 1901. Bd. 33. S. 220–229.
39. Ries J. Die Wortstellung in Beowulf. / J. Ries. Halle : Max Niemeyer, 1907. 310 s.
40. Schildt J. Kurze Geschichte der deutschen Sprache / J. Schildt. B. : Volk u. Wiss., 1991. 168 s.

Oxanich M. P. ASYNDETON HYPOTAXIS IN THE MIDDLE HIGH GERMAN

There is a number of issues that haven't been thoroughly described in linguistics, namely the nature of an asyndetic complex sentence and its constituents, which is currently important for modern Germanistics. Thus, this paper focuses on establishing formal-syntactic features of asyndeton based on the model of asyndetic hypotaxis word order in Middle High German are analyzed in the paper. Traditionally, in Middle High German, parts of a complex sentence are joined not only by relative pronouns and conjunctions, but also by asyndeton. Asyndeton in Old German differs from its current representation. Therefore, this study aims to contribute to the analysis of structural constituents of asyndetic complex sentences.

In the German language, main and subordinate clauses in conditional sentences are joined by either conjunction means or asyndeton. The model of an asyndetic conditional sentences with predicate fronting first appeared in Old High German and remained in Middle High German and Early High German. The word order in an asyndetic conditional sentence in Middle High German was free, with relative variability of the distribution of its components.

Attributive clauses, as the oldest kind of subordination, may be traced in the oldest Old High German pieces of literature. But at those times, their form is not defined. Contrarily, attributive clause structure is characterized by archaic forms, which proves an earlier stage of its development and establishment as an independent sentence. Apo koinou is among such archaic forms, i.e. asyndetic contrast of two sentences with the common component. Asyndeton of attributive sentences was one of the types of relative conjunction in Middle High German, obviously because of lack of subordinate conjunctions development, that's why parts of a composite sentence were joined semantically. Free word order in asyndetic conditional sentence reveals that in Middle High German period the syntax wasn't completely formed and was at intermediate stage of its development.

The obtained results suggest that the features of modern German syntax developed in Middle High German period, when it was characterized by structural variability. As a result of complex analysis, the status of asyndetic complex sentences was also defined.

Key words: *asyndeton, unmarked hypotaxis, word order, multifunctionality, subordinate clause.*